

PESTPREVENTIEPAKKET

HANDLEIDING

INLEIDING

Onderzoek wijst uit dat preventie de beste manier is om pesten terug te dringen. Visievorming op deze problematiek gaat daaraan vooraf.

Met dit pestpreventiepakket verkenet u samen met collega's waar u voor wil staan, wanneer het gaat om pesten en de preventie ervan. U gaat met uw team de uitdaging aan om prikkelende stellingen te onderzoeken, om uitdagende dilemma's te nuanceren en om al kwartettend te komen tot een visie die bij u past. Door het gebruik van de materialen gaat u met elkaar in gesprek om zo met en van elkaar te leren.

De werkvormen hebben verschillende werkwijzen. Zo is het mogelijk om tegemoet te komen aan de specifieke behoefte of leerstijl van de deelnemers en aan de wensen en voorkeuren van de begeleiders. Een aantal van de werkwijzen zijn gebaseerd op de uitgangspunten van oplossingsgericht werken. De methodiek die Inso Kim Berg met Steve de Shazer ontwikkelde is een krachtige manier van werken die autonomie versterkt en gericht is op oplossingen.

Dit pakket bevat drie verschillende spel/werkvormen:

Pestpreventiekwartet
Pestdilemma's
Peststellingen

Gedetailleerde omschrijvingen van de verschillende werkwijzen zijn ook te vinden op: www.kiereso.nl

1

VOOR WIE:

Het pakket is geschikt voor een brede doelgroep, maar in eerste instantie gemaakt voor medewerkers in het onderwijs. Het is geschikt voor zowel ervaren als startende docenten en ook voor onderwijsondersteunend personeel. Het is tevens geschikt voor leraren in opleiding. Het pakket kan ook gebruikt worden tijdens bijeenkomsten met ouders. Hoe breder binnen de school het gesprek gevoerd wordt hoe groter het draagvlak voor adequaat antipestbeleid zal zijn.

Ervaring leert dat het pakket ook ingezet kan worden in de kinderopvang, bij sportverenigingen, binnen de jeugdzorg, kortom voor iedereen die werkt met jongeren tussen de 9 en de 15 jaar.

2

PESTPREVENTIEKWARTET

Het werken met het kwartetspel is een ontspannen, laagdrempelige manier om met elkaar in gesprek te gaan over pesten, de preventie daarvan en sociale veiligheid binnen de organisatie. Het nodigt uit tot nadenken over eigen en andermans ervaringen, belevingen en gedachten met betrekking tot pest-problematiek. Het is een spel waarmee (voor)oordelen die in een schoolorganisatie kunnen leven duidelijker worden en bespreekbaar. Het kwartet kan op reguliere wijze gespeeld worden. Er zijn meerdere verdiepende werkwijzen mogelijk.

Kwartet werkwijze 1

Deze werkwijze is een goede 'starter'. Het spel wordt grotendeels gespeeld zoals een regulier kwartetspel. Alleen zijn er geen individuele spelers. Verdeel de groep in 4 teams: ieder team is één speler. Verdeel de kaarten over de teams. Wanneer een team aan de beurt is wordt overlegd welke kaart aan welk team gevraagd wordt. Heeft dat team die kaart dan krijgt het 'vragende' team de kaart en houdt de beurt. Heeft het betreffende team de kaart niet dan neemt dat team de beurt over. Het team met de meeste kwartetten wint. Het kan zijn dat het team vooral fanatiek gaat voor de winst en het behalen van zoveel mogelijk kwartetten. Dit is niet erg: de thema's en stellingen zijn wél voorbijgekomen.

3

Kwartet werkwijze 2

Naast een kwartetspel zijn er Post-its, een groot vel papier en pennen nodig. Speel het spel zoals in werkwijze 1 beschreven staat. Na elk behaald kwartet worden de kaartjes nog een keer hardop voorgelezen en praat ieder team 5 minuten na. Bevindingen van deze discussie worden kort genoteerd op een Post-it. De antwoorden moeten kort en bondig zijn. Het voordeel van het werken met Post-its is dat deelnemers hun mening kernachtig moeten samenvatten in steekwoorden. Plak alle Post-its op een vel papier, fotografeer het vel en deel het met de deelnemers en/of hang het vel in de docentenkamer.

Plenaire nabespreking:

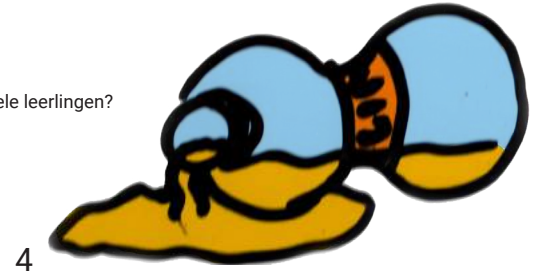
Wat betekent dit in relatie met de visie van de school?

Heeft het consequenties voor het beleid?

Sluit het aan bij het pestprotocol?

Wat betekent dit voor de werkwijze in de klas?

Wat betekent dit voor de werkwijze naar individuele leerlingen?

4

Kwartet werkwijze 3

Het spel wordt gespeeld zoals in werkwijze 2. Ook nu zijn er naast een kwartetspel zijn er Post-its, een groot vel papier en pennen nodig. Na ieder kwartet dat is gehaald kan de begeleider deelnemers één of meerdere vragen laten beantwoorden.

Mogelijke vragen

- Schrijf in een zin op waar je aan denkt wanneer je dit kwartet ziet.
- Waarom kloppen de uitspraken die op het kaartje staan?
- Waarom kloppen de uitspraken die op het kaartje staan niet?
- Verzin een vijfde uitspraak bij deze categorie.

Plak alles op een groot vel, fotografeer het en deel het met deelnemers en/of hang het vel in de docentenkamer.

Ook bij deze werkwijze kan een plenaire nabespreking volgen.

WERKVORM PESTDILEMMA'S

Deze werkvorm biedt een unieke manier om tot een gezamenlijk gedragen visie te komen op gebied van sociale veiligheid en pesten binnen bij voorbeeld een schoolorganisatie. Samen met een team gaat u dilemma's onderzoeken, eigen en andermans (voor)oordelen nuanceren en in verband brengen met de visie en het beleid van de school en het handelen naar de leerlingen toe. Deze werkvorm biedt actieve en activerende werkwijzen. De deelnemers worden daardoor als vanzelf betrokken bij de dialoog.

Pestdilemma's werkwijze 1

Zorg voor voldoende beweegruimte. Dilemma's worden voorgelezen/ getoond. Groepsleden die het eens zijn met de eerste stelling gaan rechts staan degenen die het eens zijn met de tweede stelling links. Men moet kiezen: in het midden staan is (nog) geen optie.

Daarna gaat men proberen door argumenteren groepsleden aan te moedigen van kant te wisselen. Wanneer een stelling wordt genuanceerd komen deelnemers elkaar (letterlijk) nader door een stap in de richting van de overkant te zetten. Schrijf de genuanceerde stellingen op een groot vel. Fotografeer het en deel het met deelnemers en/of hang het vel in de docentenkamer.

Pestdilemma's werkwijze 2

Deze werkwijze lijkt op de vorige werkwijze: er is beweegruimte nodig en deelnemers gaan proberen met argumenten anderen te laten oversteken of naar zich toe te halen. Het verschil is dat ze niet zelf kiezen maar ingedeeld worden in voor- en tegenstanders.

Maak de groepen steeds anders van samenstelling en zorg voor inbreng van iedereen. Ook nu worden de geformuleerde stellingen op een groot vel geschreven, gefotografeerd en in het lokaal opgehangen en/of gedeeld met de groep.

Tip: Soms hebben deelnemers de neiging om aan één kant te blijven staan. Laat deelnemers dan bij het eerste dilemma kiezen voor links of rechts gaan staan. Bij het volgende dilemma moeten ze niet rechts of links gaan staan maar aan voor- of achterzijde van de ruimte. Er zijn dan niet twee maar vier kanten waar deelnemers naar toe kunnen lopen.

7

Pestdilemma's werkwijze 3

Bij deze werkwijze wordt in groepjes gewerkt van twee of drie personen. Verder zijn er Post-its nodig, pennen en een groot vel papier. De dilemma's worden voorgelezen. Bij elk dilemma wordt binnen het groepje, een argument vóór en een tegen de stellingen geformuleerd. Dit wordt op een Post-it genoteerd en op een gezamenlijke flap geplakt.

Bespreek plenair opvallende overeenkomsten en verschillen.

Zijn er terugkerende thema's in de discussie?

Een aanvullende opdracht: maak eigen dilemma's en wissel deze uit

8

WERKVORM PESTSTELLINGEN

Deze werkvorm kan op veel verschillende manieren uitgevoerd worden. De ene werkwijze is gericht op het bewust worden van eigen en andermans visie, de andere zoomt in op het kijken vanuit verschillende perspectieven. Er is ook een werkwijze die nadrukkelijk gestoeld is op de ideeën van oplossingsgericht werken. Verder zijn er meer discussiegerichte werkwijzen al dan niet met behulp van 'blended learning' methodieken.

Via www.kiereso.nl/redenering-opbouwen is een stellingenschema te downloaden. Hiermee kan een redeneerwijze met voor- en tegenargumentatie inzichtelijk gemaakt worden.

Geïllustreerde omschrijving van verschillende werkwijzen zijn te vinden op: www.kiereso.nl/pest-stellingen/

9

Peststellingen werkwijze 1

Nodig: voor ieder groepje een setje peststellingen, een rood, groen en wit vel papier (A3).

Lees in kleine groepjes in rap tempo de stellingen door en beslis welke afgewezen worden en op een rood vel terecht komen. De stellingen waar men het mee eens kan zijn komen op een groen vel en waarover men twijfelt op een wit papier. Kies vervolgens de vijf stellingen uit waar de meeste deelnemers achter kunnen staan. Kies vervolgens de vijf stellingen uit waarvoor het minst draagvlak is.

Plenaire nabespreking

Leg alle vellen bij elkaar. Hieruit ontstaat een beeld van wat de gehele groep vindt. Waar is bijna iedereen het mee eens. Welke stellingen worden door de meerderheid verworpen. Vergelijk ook de 'twijfel'-stellingen op het witte vel van de verschillende groepjes.

Aanvullende discussievragen:

- Zijn er grote verschillen tussen de groepen?
- Sluit het beeld aan bij de visie van de school?
- Sluit het aan bij het pestprotocol van de school?
- Wat betekent dit voor het handelen in de klas?
- Wat betekent dit voor het handelen naar individuele leerlingen toe?

10

Peststellingen werkwijze 2

Nodig: Een setje peststellingen, een dobbelsteen, een pakje Post-it, pennen en een groot vel papier of flap-over.
De begeleider leest een stelling voor en gooit met de dobbelsteen. Er zijn 6 verschillende dobbelsteen-vragen, de antwoorden worden op een Post-it in steekwoorden opgeschreven. Zet het gegooide getal erboven. Na het opschrijven enkele deelnemers kort laten vertellen wat ze hebben opgeschreven. Na afloop alle Post-its op een groot vel papier plakken. Getallen bij elkaar. Gezamenlijk kijken naar de opbrengst en wat opvalt bespreken in de groep.

Dobbelsteenvragen

Noem een argument vóór de stelling.

Noem een argument tegen de stelling.

Herschrijf de stelling.

Geef een praktijkvoorbeeld dat bij de stelling hoort.

Vul de stelling aan met omdat...

Vul de stelling aan met maar...

Peststellingen werkwijze 3

Nodig: Voor ieder groepje, een setje peststellingen, een pakje Post-its, pennen en een groot vel papier of flapover. De kaartjes worden open op tafel gelegd. Alle deelnemers kiezen een stelling die hen aanspreekt en gaan in groepjes van vier uiteen. In het groepje legt elke deelnemer aan de anderen uit waarom voor dit kaartje gekozen is. Voor elke stelling worden vervolgens de volgende oplossingsgerichte vragen op een Post-it beantwoord:

Oplossingsgerichte vragen:

1. Is aan de stelling een wens of een klacht gekoppeld?
2. Welke wens schuilt er achter de klacht?
3. Hoe kan bij deze stelling/de wens een doel geformuleerd worden?
4. Hoe ziet de 'ideale' situatie er uit, als het doel is gehaald?
5. Wat is anders wanneer dit doel gehaald is?
6. Wat is het eerste kleine stapje dat gezet zou kunnen worden in de richting van het behalen van dit doel?

Post-its op een flap plakken en plenair de opbrengsten bespreken.

NB: Vaak willen deelnemers na afloop hun Post-its meenemen.

Peststellingen werkwijze 4

Nodig: Een setje peststellingen en net zoveel rode en groene kaartjes als er deelnemers zijn. Alle deelnemers krijgen een rood en een groen kaartje. De begeleider leest de stellingen een voor een voor en de deelnemers geven aan of ze het ermee eens zijn (door het opsteken van een groen kaartje) of dat ze het er niet mee eens zijn (rood kaartje). Na iedere stelling kunnen een aantal argumenten voor of tegen de stelling worden uitgewisseld. De begeleider leidt de discussie.

Peststellingen werkwijze 5

Deze werkwijze lijkt erg op werkwijze 4 alleen wordt hier gebruik gemaakt van interactieve media.

Nodig: Een setje peststellingen, computer en een beamer/smartboard.

Deelnemers hebben een telefoon of tablet nodig.

Zet een kahoot klaar waarin de stellingen staan. Simpele instructie te vinden op:
www.youtube.com/watch?v=hSlbOiq04so

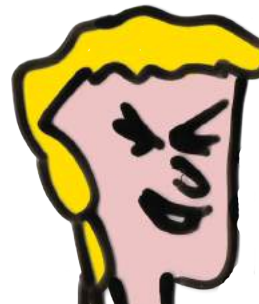
Een andere manier van digitaal discussiëren kan via socrative:
www.socrative.com/pricing.html

TOT SLOT

Onderzoek wijst uit dat preventie de beste manier is om pesten terug te dringen. Het Pestpreventiepakket is een werkvormen-pakket dat vooral insteekt op nadenken over pestproblematiek en het tot stand brengen van een veilig sociaal klimaat.

Goed omgaan met pesten en pestgedrag vraagt een pakket aan maatregelen die zowel preventief als curatief kunnen zijn. Er zijn talloze goede programma's hiervoor aan te schaffen. Daaraan vooraf gaat visievorming op de thematiek. Wanneer de mensen die met dergelijke programma's moeten werken samen hebben nagedacht over deze complexe pedagogische situaties, wanneer eigen en andermans (voor)oordelen zijn verkend, ontstaat er een nieuwe gezamenlijke kijk op de problematiek. Een gezamenlijk gedragen visie die leeft in de hoofden en harten van de mensen binnen een organisatie zorgt ervoor dat verandering mogelijk wordt en dat pesten zal verminderen. Vanuit Kieresoer worden ook workshops, lezingen en presentaties aangeboden. 'Kieresoer kijkt graag samen met u naar programma's op maat, voor thema-avonden en studiedagen voor professionals en voor ouders.
Zie www.kieresoer.nl.

Het Pestpreventiepakket is een van de pakketten die Kieresoë uitbrengt. Er is ook een spellenpakket voor jongeren tussen 9 en 15 jaar verkrijgbaar: 'GroepsGedoe'.

Dit pakket zet jongeren op een laagdrempelige manier aan om na te denken over dat wat in een groep allemaal zou kunnen gebeuren. Daardoor krijgen jongeren meer zicht op de impact van pesten op de groep en op de leden ervan. Bovendien worden jongeren bewust gemaakt van wat ze samen kunnen doen om voor een veilig sociaal klimaat in de groep te zorgen.

Bent u enthousiast over dit werkvormenpakket en bent u op zoek naar ondersteuning bij de uitvoering ervan in de praktijk? Of wilt u met de expertise vanuit Kieresoë een observatie en analyse van een situatie of een groep? De objectieve blik van een buitenstaander kan voor nieuwe inzichten zorgen en u helpen met praktische ondersteuning en tips. [Zie http://www.kieresoë.nl/contact/](http://www.kieresoë.nl/contact/)

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen, of enige andere manier, zonder voorafgaande toestemming van de uitgever.

Colofon

Dit pestpreventiepakket is
een uitgave van:

Kieresoë

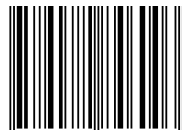
Idee en tekst:
Lucy Reijnen

Illustratie en Vormgeving:
'AemkaOne' Pieter Reijnen

Druk: Gianotten Printed
Media Tilburg

©copyright 2018: Reijnen
Tilburg

ISBN: 978-90- 828460-0- 3

9 789082 846003 >